

Η διδασκαλία της Ιστορίας στο βρετανικό Curriculum για παιδιά 5-7 ετών (Key Stage 1)

Κατερίνα Δημητριάδου

Όπως αναφέρεται συχνά στη σχετική βιβλιογραφία, μέσα από τη μελέτη της Ιστορίας μπορεί κανείς να ανακαλύψει τη σχέση του εαυτού του και των συγχρόνων του με το παρελθόν, υπερβαίνοντας τα χρονικά όρια της ανθρώπινης ζωής. Η λειτουργία αυτή της Ιστορίας επιβεβαιώνεται όχι μόνο από τους στόχους της διδασκαλίας της, όπως διατυπώνονται στα σύγχρονα σχολικά Αναλυτικά Προγράμματα των ευρωπαϊκών χωρών, αλλά και από την ευρύτητα περιεχομένου και την ποικιλιότητα μεθοδολογιών στην προσέγγισή της: η σύνδεση της Ιστορίας με το χώρο και το χρόνο εντός των οποίων διατυπώνεται, η έμφασή της στη ζωή των καθημερινών ανθρώπων, η μετατόπιση του ενδιαφέροντός της από τη γεγονοτολογία στη μακρά διάρκεια, ο διεπιστημονικός προσανατολισμός της στη μελέτη ιστορικών θεμάτων, η χρήση ολιστικών προσεγγίσεων στις διδακτικές μεθόδους που χρησιμοποιεί, καθώς και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για τη διεύρυνση των ιστορικών πηγών και τη διευκόλυνση της ιστορικής έρευνας έχουν αναβαθμίσει το ρόλο της σχολικής Ιστορίας που διδάσκεται στις χώρες της Ευρώπης, προσδίδοντάς της ένα ανανεωμένο, σύγχρονο πρόσωπο. Παράδειγμα αυτής της αντίληψης για τη Διδακτική της Ιστορίας αποτελεί το βρετανικό Curriculum, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διεύρυνση του ηλιακικού φάσματος των παιδιών που διδάσκονται το μάθημα.

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η Ιστορία αρχίζει να διδάσκεται συστηματικά στο σχολείο όταν οι μαθητές συμπληρώσουν το όγδοο τουλάχιστον έτος της ηλικίας τους. Τότε, κατά την επακρατούσα άποψη, το παιδί φτάνει στην ψυχολογική και γνωστική ωριμότητα που θα του επιτρέψει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του μαθήματος. Στη Βρετανία, ωστόσο, ύστερα από τις καινοτομίες που εισήγαγε η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1991, η διδασκαλία της Ιστορίας ξεκινά από την πρώτη κιόλας βαθμίδα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, το Key Stage 1, που αντιστοιχεί στην ηλικία των 5-7 ετών. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η υποχρεωτική εκπαίδευση στη χώρα αυτή εντάσσεται σε ένα ενιαίο πλαίσιο σπουδών για τα παιδιά ηλικίας από 5 μέχρι 16 ετών, κάτω από το γενικό όνομα Εθνικό Πρό-

γραμμα Σπουδών (National Curriculum). Σ' αυτό περιλαμβάνονται οι στόχοι, το περιεχόμενο, η μεθοδολογία διδασκαλίας και η αξιολόγηση για όλα τα μαθήματα της κάθε σχολικής βαθμίδας, καθώς και το φιλοσοφικό υπόβαθρο στο οποίο στηρίζεται η οργάνωση του βρετανικού εκπαιδευτικού συστήματος. Το πρόγραμμα εκτείνεται σε τέσσερις εκπαιδευτικές βαθμίδες, τα λεγόμενα Key Stages (KS), τα οποία αποτελούν τα οριζόντια επίπεδα του NC, ενώ στους κάθετους άξονες που τα διατρέχουν αντιστοιχούν τα διδασκόμενα μαθήματα (Subjects). Έτσι, ο μαθητής εισέρχεται στο βρετανικό σχολείο στα πέντε του χρόνια¹ και παρακολουθεί μέχρι την ηλικία των επτά τα μαθήματα του Key Stage 1, όπου η Ιστορία κατέχει μια σημαντική θέση, πράγμα που αποτελεί μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες του βρετανικού NC (Blyth 1994: 18).

Σύμφωνα με τα πορίσματα που διατυπώθηκαν από τη βρετανική Ομάδα Επεξεργασίας της Ιστορίας (History Working Group)², οι στόχοι για τη διδασκαλία του μαθήματος μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

- α) Προσωπικοί και κοινωνικοί στόχοι σχετικά με την αίσθηση της εθνικής ταυτότητας των μαθητών, την πολιτιστική τους καταγωγή και κληρονομιά, καθώς και την κατανόηση των πολιτισμών άλλων χωρών του σύγχρονου κόσμου και
- β) ουσιαστικοί στόχοι του μαθήματος σχετικά με την ανάπτυξη ενδιαφέροντος για το παρελθόν, τη συστηματική έρευνα και κάποια γνώση για τη μεθοδολογία που χρησιμοποιούν οι ιστορικοί (White 1993: 9-17).

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά το KS 1, η διδασκαλία της Ιστορίας «θα πρέπει να παρέχει στα παιδιά ευκαιρίες ώστε να αναπτύξουν κάποια γνώση για το παρελθόν και να μάθουν να διακρίνουν τις διαφορές του από το παρόν. Ακόμη, θα πρέπει να γνωρίσουν τις διάφορες μορφές των ιστορικών πη-

-
1. Αντίστοιχη βαθμίδα με το ελληνικό νηπιαγωγείο, από λειτουργική άποψη, είναι οι βρετανικές «Τάξεις Υποδοχής» (Reception Classes), τα παιδιά που δέχονται όμως έχουν ηλικία 3-5 ετών. Οι τάξεις αυτές έχουν ρόλο ανάλογο με των δικών μας παιδικών σταθμών και χρησιμεύουν για την ομαλή μετάβαση των παιδιών από το περιβάλλον του σπιτιού στο περιβάλλον του σχολείου. Πάντως, όποια παιδιά στη διάρκεια της παρακολούθησης των τάξεων υποδοχής συμπληρώνουν τα πέντε τους χρόνια, εντάσσονται κι αυτά στην τάξη του KS1, όπου διδάσκεται το μάθημα της Ιστορίας (Blyth 1994: 18).
 2. Βλ. Interim Report και Final Report στο Department of Education and Science, 1989 και 1990 (Campbell & Neill 1994: 1-9).

γών» (History in the National Curriculum 1991: 13). Τη γνώση αυτή για το παρελθόν τα παιδιά θα την αποκτήσουν μέσα από αφηγήσεις διαφόρων περιόδων και πολιτισμών, όπως μύθους και θρύλους, ιστορίες για ιστορικά γεγονότα, αφηγήσεις για ιστορικά γεγονότα από αυτόπτες μάρτυρες, πλαστές ιστορίες τοποθετημένες στο παρελθόν. Όσο για τις ιστορικές πηγές, σ' αυτές περιλαμβάνονται ανθρώπινα τεχνουργήματα, εικόνες και φωτογραφίες, μουσική, συζητήσεις των ενηλίκων για το δικό τους παρελθόν, γραπτές πηγές, κτίρια και χώροι, υλικό από ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Προχωρώντας από οικείες καταστάσεις προς πιο μακρινές ως προς το χρόνο και το χώρο, οι μικροί μαθητές μαθαίνουν για την καθημερινή ζωή, την εργασία, τον ελεύθερο χρόνο και τις συνήθειες των ανδρών, των γυναικών και των παιδιών στο παρελθόν (π.χ. ενδυμασία, σπίτια, διατροφή, μαγαζιά, επαγγέλματα, μέσα μεταφοράς, ψυχαγωγία). Διερευνούν τις αλλαγές στη δική τους ζωή και στη ζωή της οικογένειας ή των ενηλίκων γύρω τους, διαφορές και αλλαγές στον τρόπο ζωής των Βρετανών από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, καθώς και διαφορές ανάμεσα στο δικό τους τρόπο ζωής και στον τρόπο ζωής των ανθρώπων που έζησαν σε ένα παρελθόν το οποίο ξεπερνά τη ζωντανή μνήμη.

Οι μικροί μαθητές διδάσκονται για τη ζωή διαφόρων διάσημων ανδρών και γυναικών (π.χ. για νομοθέτες, αγίους, καλλιτέχνες, μηχανικούς, εξερευνητές, εφευρέτες, θαλασσοπόρους), για διαφόρων ειδών γεγονότα του παρελθόντος που περιέχουν τοπικά και εθνικά περιστατικά, για γεγονότα άλλων χωρών και για πράγματα που διατηρούνται στη μνήμη των ανθρώπων και τα τιμούν οι επόμενες γενιές (π.χ. θρησκευτικές γιορτές, επέτειοι, Ολυμπιακοί Αγώνες). Δίνεται μεγάλη βαρύτητα στη χρήση πηγών ιστορικής τεκμηρίωσης που βρίσκονται στα εκθέματα των μουσείων, σε παλιά κτίρια, παλιές φωτογραφίες, γραπτές μαρτυρίες κ.λπ., καθώς και στην εργασία πεδίου μέσα σε ιστορικούς χώρους.

Σε ό,τι αφορά τώρα τη σύνδεση της Ιστορίας με τους διδακτικούς στόχους, τα παιδιά θα πρέπει να έχουν ευκαιρίες για να αναπτύξουν τη γνώση, την κατανόηση και τις δεξιότητές τους σε σχέση με τον καθένα από τους παρακάτω στόχους επίτευξης (Attainment Targets):

Αναφορικά με τον AT 1:

- χρήση συνηθισμένων λέξεων και φράσεων που σχετίζονται με το πέρας του χρόνου, όπως: παλιός, νέος, πριν, μετά, πολύ παλιά, μέρες της εβδομάδας, μήνες, χρόνια
- αναγνώριση μιας σειράς από γεγονότα και συζήτηση για τις αιτίες που

αυτά συνέβησαν, όπως π.χ. αλλαγές στη ζωή της οικογένειας ενός παιδιού:

- παρατήρηση διαφορών ανάμεσα στους τρόπους ζωής σε διαφορετικές χρονικές στιγμές του παρελθόντος, όπως π.χ. τα ρούχα που φορούσαν οι άνθρωποι σε διάφορες περιόδους.

Αναφορικά με τον ΑΤ 2:

- ανάπτυξη γνώσης σχετικά με τους διάφορους τρόπους παρουσίασης των γεγονότων του παρελθόντος, όπως: φωτογραφίες, γραπτές αναφορές, κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικά προγράμματα, παιχνίδια, τραγούδια, αναπαραγωγές αντικειμένων, εκθέσεις μουσείων
- διάκριση ανάμεσα σε διαφορετικές εκδοχές ενός γεγονότος, όπως: διαφορετικές αφηγήσεις των παιδιών για γεγονότα που συνέβησαν στο σχολείο πριν από μια βδομάδα, ένα μήνα ή ένα χρόνο.

Αναφορικά με τον ΑΤ 3:

- έρευνα για το παρελθόν μέσα από διαφορετικά είδη ιστορικών πηγών, όπως: ιστορικούς χώρους, ιστορικά κτίρια, αντικείμενα των μουσείων, πίνακες ζωγραφικής, φωτογραφίες, νομίσματα, εφημερίδες.

Σε ό,τι αφορά την ιστορική έρευνα και επικοινωνία, οι μαθητές θα πρέπει να ενθαρρύνονται ώστε να υποβάλλουν ερωτήσεις για το παρελθόν και να έχουν ευκαιρίες να εκφράσουν τη γνώση που απέκτησαν για την Ιστορία προφορικά, εικαστικά ή γραπτά (π.χ. παριστάνοντας ένα επεισόδιο από το παρελθόν με δράμα ή χορό, δημιουργώντας προπλάσματα, δίνοντας τίτλους σε αντικείμενα κ.λπ.). Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται μέχρι τα επτά τους χρόνια άτυπα και ευκαιριακά, μέσα από συζήτηση, μαγνητοφώνηση, ζωγραφική, σχεδιασμό δράσεων ή παρατήρηση των ικανοτήτων, των εννοιών και των στάσεων που αποκτούν τα παιδιά, ενώ η τυπική αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται μετά την ηλικία των 7 χρόνων.

Για κάθε μάθημα του NC έχουν εκδοθεί από τον οικείο κρατικό φορέα (The Secretary of State for Education and Science) ειδικά ενημερωτικά τεύχη που αναλύουν το θεωρητικό υπόβαθρο, τη δομή, τους στόχους και το περιεχόμενο του μαθήματος και δίνουν οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησής του. Αυτό ισχύει και για το μάθημα της Ιστορίας, για το οποίο επιπλέον αναλύεται η σχέση που υπάρχει με τα άλλα μαθήματα του NC και η σύνδεσή του με στοιχεία, χώρους ή φορείς που βρίσκονται έξω από το περιβάλλον του σχολείου, όπως μέσα ενημέρωσης, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, μουσεία, υπηρεσίες, εκθέσεις κ.λπ.

Μελετώντας λοιπόν την ειδική ενημερωτική έκδοση του NC για την Ιστο-

ρία *History for Ages 5 to 16* (Department of Education and Science 1990) κάτω από το πρίσμα της διδασκαλίας του μαθήματος στα παιδιά του KS 1, καταλήγει κανείς στις εξής διαπιστώσεις:

1. Στη Μ. Βρετανία η Ιστορία διδάσκεται ως ανεξάρτητο μάθημα στα παιδιά ηλικίας 5-7 ετών. Αξιοποιείται όμως και η διακλαδικότητά του, αφού συσχετίζεται στενά με τη Γεωγραφία, τα Μαθηματικά, τη Φυσική, το Σχέδιο και την Τεχνολογία, τη Γλώσσα, την Αισθητική Αγωγή, τη Μουσική και το Χορό, τα Θρησκευτικά, καθώς και θέματα που αναφέρονται στον Αρχαίο Ελληνικό και Ρωμαϊκό Πολιτισμό (classics).
2. Οι στόχοι του μαθήματος αναφέρονται σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης του παιδιού (γνωστικό, ψυχοκινητικό, συναισθηματικό, ηθικό-κοινωνικό, αισθητικό και γλωσσικό), καθώς και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων.
3. Στην Ιστορία που διδάσκει το σχολείο, η ιστορική γνώση μπορεί να έχει το χαρακτήρα της πληροφίας, της κατανόησης ή της αναφοράς στο περιεχόμενο (π.χ. εξέταση ενός συγκεκριμένου θέματος από μια μελέτη που αναφέρεται στο παρελθόν).
4. Δίνεται έμφαση στη διαδικασία της ιστορικής έρευνας, στην εξαγωγή και αξιολόγηση της ιστορικής πληροφορίας, καθώς και στην κατανόηση των διαφορετικών απόψεων και ερμηνειών της Ιστορίας.
5. Τονίζεται η αξία της κατανόησης της Ιστορίας μέσα στο πλαίσιο του χώρου όπου αναφέρεται, σε συνάρτηση με τις έννοιες της συνέχειας, της αλλαγής και της αιτίας-αποτελέσματος.
6. Δίνεται έμφαση στη σύνδεση της Ιστορίας με τη ζωή μέσα από δραματοποιήσεις, παιχνίδια ρόλων, προσομοιώσεις και άλλες σχετικές προσεγγίσεις.
7. Τονίζεται η αξία της λογοτεχνίας και των γραπτών πηγών γενικότερα για την προσέγγιση της Ιστορίας (π.χ. μέσα από ημερολόγια, ποιήματα, απομνημονεύματα, άρθρα εφημερίδων κ.λπ.), καθώς και η αξία της προφορικής αφήγησης ως ζωντανής μαρτυρίας για γεγονότα του παρελθόντος.
8. Τονίζεται ο ρόλος του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης και του κινηματογράφου για τη μελέτη του παρελθόντος.
9. Τονίζεται η δυνατότητα των Μουσείων, των ιστορικών κτιρίων και των ιστορικών χώρων στο να συνδέσουν την Ιστορία με τη ζωή και να προσφέρουν πολύτιμες εμπειρίες στα παιδιά.
10. Δίνεται προτεραιότητα σε δραστηριότητες άμεσης εμπειρίας, που

φέρουν το παιδί σε επαφή με αυθεντικά αντικείμενα του παρελθόντος (hands on activities, primary evidence).

11. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην Τοπική Ιστορία.

12. Δίνεται η δυνατότητα στους δασκάλους να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν δικά τους προγράμματα Ιστορίας, με βάση τις προσωπικές τους δεξιότητες και γνώσεις, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σχολείου και του μαθητικού πληθυσμού της τάξης τους (School Designed History Study Units).

Γενικότερα, η μελέτη της Ιστορίας βασίζεται σε στοιχεία της προσωπικής ζωής των παιδιών, της ζωής των προσώπων του άμεσου περιβάλλοντός τους και της περιοχής όπου κατοικούν. Έτσι, τα παιδιά αρχίζουν να μαθαίνουν: για τους ιστορικούς χώρους της περιοχής τους, καθώς και για κάποιες από τις συμβατικότητες του χρόνου. Μαθαίνουν ότι υπάρχει ένα παρελθόν που μπορεί να μελετηθεί μέσα από τα ίχνη του και μέσα από βιβλία και αφηγήσεις. Ακόμη, αρχίζουν να διακρίνουν τη φαντασία από την πραγματικότητα (Department of Education and Science (1990: 21).

Τα θέματα της Ιστορίας στο KS 1 μπορούν να αναφέρονται σε δύο διαφορετικές εποχές: στην περίοδο της ζωής της οικογένειας του παιδιού και στις προφορικές αφηγήσεις της, που φτάνουν μέχρι το 1920 (κυρίως Τοπική Ιστορία της Βρετανίας) και στην περίοδο του μακρινού παρελθόντος, που εκτείνεται «πέρα από την ανθρώπινη μνήμη». Αυτή μπορεί να αφορά οποιαδήποτε χρονική «στιγμή» από την Εποχή του Λίθου μέχρι το 1920. Ακόμη, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Non Statutory Guidance, ο στόχος της γνώσης και κατανόησης της Ιστορίας στο KS 1 μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από τρεις έννοιες-νήματα: (1) «αλλαγή και συνέχεια», (2) «αιτίες και αποτελέσματα» και (3) «χαρακτηριστικά μιας διαφορετικής εποχής» (Blyth 1994: 15).

Για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της διδασκαλίας της Ιστορίας στο KS 1 υπάρχει άφθονο βιβλιογραφικό υλικό για το δάσκαλο³, καθώς και βιβλία που στοχεύουν όχι μόνο να τον ενημερώσουν για το NC, αλλά και να τον στηρίξουν θεωρητικά και μεθοδολογικά στη δουλειά του. Το βιβλίο της

3. Μια κριτική προσέγγιση των βρετανικών εκδόσεων που βοηθούν το δάσκαλο στην εφαρμογή του NC στο KS 1 για την Ιστορία υπάρχει στο Blyth (1994: 10-12). Ακόμη, στο Hoodless (1996: 13-23) παρατίθενται στοιχεία για την ποιότητα, τη χρήση και την αποτελεσματικότητα του παιδαγωγικού υλικού που έχει δημιουργηθεί για να χρησιμοποιείται στην Ιστορία.

Blyth (1994), για παράδειγμα, αναφέρεται στο περιεχόμενο των θεματικών ενότητων της Ιστορίας για το KS 1, σε μελέτες περιπτώσεων από εμπειρίες της σχολικής τάξης, σε επισκόπηση της σύγχρονης σχετικής έρευνας, σε μεθόδους αξιολόγησης των παιδιών και σε έναν κατάλογο με χρήσιμες πηγές.

Ένα σημαντικό βοήθημα για το δάσκαλο που διδάσκει Ιστορία στο KS 1 είναι το Teaching Key Stage One History (Verrier 1997), στο οποίο περιγράφονται δραστηριότητες επάνω στις εξής θεματικές ενότητες: το σπίτι, τα καταστήματα, τα εμπορεύματα των καταστημάτων, τη δημιουργία ενός μουσείου στην τάξη, κατασκευές των παιδιών, αφηγήσεις για διάφορα ανθρώπινα τεχνουργήματα, προετοιμασία του μουσείου για τους επισκέπτες, επίσκεψη ενός μουσειολόγου στο μουσείο της τάξης, δημιουργία ενός άξονα του χρόνου. Ένα μέρος από το ίδιο πρόγραμμα ασχολείται με μια ιστορική προσωπικότητα, τον Κολόμβο. Αναφέρεται στην ιστορία του ταξιδιού του, στα σύμβολα μιας ασπίδας που θυμίζουν τον εξερευνητή και σε μια φανταστική συνέντευξη των παιδιών από ένα συνταξιδευτή του. Περιγράφονται τρόποι για τον εμπλουτισμό του υλικού υποστήριξης που αναφέρεται στον Κολόμβο και γίνεται η τοποθέτηση της εποχής του επάνω στον άξονα του χρόνου. Στο τέλος, επιχειρείται ένα είδος αξιολόγησης για να διαπιστωθεί η κατανόηση του θέματος από τα παιδιά. Για καθεμιά από τις παραπάνω δραστηριότητες υπάρχει μια εισαγωγή για το δάσκαλο και δίνονται οι περιοχές μελέτης, τα στοιχεία-κλειδιά (key elements)⁴ και οι κατάλληλες πηγές. Ακόμη, περιγράφεται η διδασκαλία και το αρχειακό υλικό που θα χρησιμεύσει για τις δραστηριότητες (π.χ. η «κάρτα ταυτότητας» του εκπιθέμενου αντικειμένου στο μουσείο της τάξης).

Η βρετανική βιβλιογραφία όμως διαθέτει σήμερα και ένα πλήθος βιβλίων για την υποστήριξη της διδασκαλίας της Ιστορίας στο KS 1, τα οποία βρίσκονται στις βιβλιοθήκες των σχολείων και μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτούσια μέσα στην τάξη ή να δώσουν ιδέες στο δάσκαλο για τη δημιουργία ενός δικού του προγράμματος δραστηριοτήτων. Τα τεύχη της Ginn History Team (1991, 1992 και 1993), για παράδειγμα, αποτελούν μία δημοφιλή σειρά βιβλίων Ιστορίας για τα KS 1 και 2, έχουν δομή που διευκολύνει μια ευέλικτη διδασκαλία και χρησιμεύουν για εργασίες στη σχολική τάξη. Σ'

4. Με τον όρο αυτόν ονομάζει ο συγγραφέας ορισμένες δεξιότητες που διδάσκονται τα παιδιά μέσα από την Ιστορία, όπως οργάνωση και επικοινωνία, χρονολόγηση, έκταση και βάθος της ιστορικής γνώσης και κατανόησης, ερμηνείες της Ιστορίας και ιστορική έρευνα.

αυτά περιλαμβάνονται βιβλίο για το μαθητή (Pupils' Book), για το δάσκαλο (Teachers' Book), για συζήτηση στην ομάδα (Group Discussion Book), καθώς και βιβλία για επεξεργασία θεμάτων (Topic Books), όπως: η οικογένεια, το σπίτι, οι δρόμοι, το φαγητό, το σχολείο. Με τα βιβλία αυτά, που περιέχουν μια ποικιλία θεμάτων για μορφές ηρώων και βασιλιάδων, για κάστρα και πολιτισμούς⁵, για μορφές κοινωνικής οργάνωσης, για μύθους, θρύλους κ.λπ., τα παιδιά κινητοποιούνται να αντλήσουν ιστορικές πληροφορίες μέσα από εικόνες και να κάνουν ιστορικές παρατηρήσεις για έννοιες, όπως αλλαγή και συνέχεια, αιτία, αποτέλεσμα και χρονική ακολουθία, να διατυπώσουν απόψεις και να αναζητήσουν ιστορικά τεκμήρια.

Πλούσιο είναι και το έντυπο υλικό που εκδίδεται από κρατικούς ή ιδιωτικούς φορείς (π.χ. English Heritage, The Historical Association), αλλά και από εκδοτικούς οίκους και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τα παιδιά-επισκέπτες μουσείων ή ιστορικών χώρων (βλ. Βιβλιογραφία). Ειδικότερα τα προγράμματα βιωματικών προσεγγίσεων αποτελούν μία προσφιλή μέθοδο του βρετανικού NC, η οποία υπηρετεί πολλούς από τους στόχους που διατυπώνονται για τη διδασκαλία της Ιστορίας.

Σε μια προσπάθεια αποτίμησης του βρετανικού Curriculum για την Ιστορία στην πρώτη αυτή βαθμίδα της εκπαίδευσης, θα λέγαμε ότι αυτό αναδεικνύει τον παιδαγωγικό, μορφωτικό και κοινωνικοποιητικό ρόλο του μαθήματος, καθώς «ανοίγει» το σχολείο στην κοινωνία και βοηθά τα παιδιά από νωρίς να μάθουν να κατανοούν τον κόσμο που τα περιβάλλει, αναπτύσσοντας έτσι ένα είδος πρώιμης ιστορικής σκέψης και ξεπερνώντας τον εγωκεντρισμό που χαρακτηρίζει την ηλικία τους. Μια τέτοια διευρυνση της σχολικής Ιστορίας «απρος τα κάτω» θα αναβάθμιζε σημαντικά και το ανάλογο Αναλυτικό Πρόγραμμα της χώρας μας, η οποία, επιπλέον, διακρίνεται για τη μεγάλη διάρκεια της ιστορικής πορείας της στον πλανήτη και για τον πλούτο των πηγών ιστορικής τεκμηρίωσης που διαθέτει.

-
5. Στις εκδόσεις Ginn History περιλαμβάνεται και ο πολιτισμός της αρχαίας Ελλάδας (Ginn History Team 1992). Στο Institute of Education του Λονδίνου υπάρχει μία πληθώρα βιβλίων της τελευταίας δεκαετίας κυρίως, για την υποστήριξη του μαθήματος της Ιστορίας στο Κ.Σ.Ι. Αναφέρουμε ενδεικτικά ότι 28 από αυτά έχουν ως θέμα την Αρχαία Ελλάδα και τους Αρχαίους Έλληνες και συνοδεύονται από εποπτικό υλικό (πακέτο εικόνων με σχολιασμό, φωτογραφίες, οδηγίες για το δάσκαλο κ.λπ.). Στη γενικότερη βιβλιογραφία για το μάθημα της Ιστορίας, περιλαμβάνονται 280 τίτλοι στο λήμμα Ancient Greece και 26 στο λήμμα Ancient Greeks.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ancient Greece Teachers' Notes (1993), P71 Picture Pack, Philip Green Educational Limited, Warwickshire
- Andreotti K. (1993), *Teaching History from Primary Evidence*, David Fulton Publishers in association with the Roehampton Institute, London
- Aldrich R. (1991), *History in the National Curriculum*, The Bedford Way Series, Institute of Education, Kogan Page, London
- Blyth J. (1994), *History 5 to 11, Primary Bookshelf*, Based on revised National Curriculum Orders, Hodder & Stoughton, Bath
- British Museum Education Service (1998), *The Greeks in the British Museum, A Room by Room Guide*, London
- Campbell J. & Neill S. (1994), *Curriculum Reform at Key Stage 1, Teachers Commitment and Policy Failure*, Longman, Essex
- Clare J. D. (1993), *Ancient Greece*, I Was There Series, The Bodley Head, London
- Cox T. & Sanders S. (1994), *The Impact of The National Curriculum on the Teaching of Five Years Olds*, The Falmer Press, London
- Department of Education and Science (1990), *History for Ages 5 to 16, National Curriculum, Proposals of the Secretary of State for Education and Science*, London
- Department of Education and Science (1991), *History in the National Curriculum* (England), Central Office of Information, HMSO, UK
- Dobson M. (1997), *Smelly Old History, Scratch 'n' Sniff your Way through the Past*, Oxford University Press, Oxford (3 βιβλία: Roman Aromas, Tudor Odours, Victorian Vapours)
- Durbin G. (1991), *Under the Ground, A Sense of History*, Longman, Essex
- Durbin G. et al. (1989), *Teacher's Guide to Learning from Objects*, English Heritage, London
- Fairclough J. & Redsell P. (1985), *Living History, Reconstructing the Past with Children*, English Heritage, London
- Fairlay J. (1997), *History Teaching Through Museums*, Education Today, Longman, Kent
- Ginn History Team (1991), *"Topic Books", Looking Life in the Past*, Ginn and Company, Bucks (5 βιβλία: Families, Homes, Streets, Food, Schools)
- Ginn History Team (1991), *History Stories*, Ginn and Company, Bucks. 2 σειρές βιβλίων: Set A (Tutankhamen, Boudicca, King Alfred, The Mayflower, Mary Seacole, A War Christmas), Set B (Harold and William, The Castle, Guy Fawkes, The Highwayman, Princess Victoria, Orphan Mary)
- Ginn History Team (1992), *"Topic Work" - Key Stage One*, Ginn and Company, Bucks (3 βιβλία: "Topic Work" Group Discussion Book, "Topic Work" Stories Set A & Set B και "Topic Work" Teacher's Resource Book)
- Ginn History Team (1992), *Ancient Greece*, Ginn and Company, Bucks
- Ginn History Team (1993), *Invaders and Settlers*, Ginn and Company, Bucks (3 βιβλία: Invaders and Settlers, Group Discussion Book, Invaders and Settlers, Pupils' Book και Invaders and Settlers, Teachers' Resources)
- Haskell F. (1994), *History and its Images, Art and the Interpretation of the Past*, Yale University Press, New Heaven and London

- Historic Properties (1994), *Free Educational Visits 1993*, English Heritage, London
- History Study Pack Series (1995), *Ancient Greece, A Complete History Study Pack*, Scholastic Publications, Warwickshire
- Hooper-Greenhill E. (1994), *Museum and Gallery Education*, Leicester Museum Studies Leicester University Press, Leicester
- Kanavagh G. (1996), *Making Histories in Museums*, Leicester University Press, Leicester
- Low-Beer A. & Blyth J. (1986)2, *Teaching History to Younger Children*, Teaching of History Series, The Historical Association, Number 52, London
- Lubar S. & Kingery D. (ed.) (1993), *History from Things, Essays on Material Culture*, Smithsonian Institution Press, Washington and London
- Resources Educational Catalogue 1993 (1994), *Practical Material for Using the Historic Environment in Curriculum Work*, English Heritage, London
- Ross S. (1992), *Our Family*, Starting History, Wayland Publishers, East Sussex
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (1998), *Ενιαίο Λύκειο, Ενιαίο Ηλεκτρο Προγράμμα των Σπουδών, Η Εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*, Π.1., Αθήνα
- Urwin R. (1981), *The Visual Dimension in the Study and Teaching of History*, The Historical Association Series, Number 49, Cameleon Press, London
- Using the Historic Environment* (1992), *Practical Ideas and Activities for Teachers*, English Heritage, London
- Verrier R. (1997), *Teaching Key Stage One History*, Nuffield Primary History Project, The Nuffield Foundation, Heinemann, Oxford
- Watson I. (1997), *Using Roman Sites*, Education in Site Series, English Heritage, London
- White J. (1993)2, *The Purpose of School History: Has the National Curriculum got it Right?*, στο Lee P., Slater J., Walsh P. & White J. (ed.), *The Aims of School History: The National Curriculum and Beyond*, Institute of Education, The Tufnell Press, London, σσ. 9-19
- Wood L. & Holden C. (1997)3, *Teaching Early Years History, Teaching and Learning through the National Curriculum*, Chris Kington Publishing, Cambridge

Abstract

Since 1991, History has been introduced at the Key Stage 1 of the English National Curriculum, to enlarge pupils' understanding of the behavior and experience of people. The aims, the content and the structure of teaching are based on the interdependence of subject matter knowledge and use of pedagogical strategies, promoting the cognitive, social and emotional development of 5-7 years old children. Through authentic historical activities compatible with child-centered, active learning and enquiry-based approaches to the curriculum, the young children develop historical skills and a kind of historical thinking: they become capable to use logic, reasoning, creativity and imagination, whereas they are encouraged to investigate evidence, practise reconstruction and develop a sense of time.